

FCG:n Aamukahvit 9.8.2024

Kuntatalouden kipeät sopeutustarpeet – mistä säästää?

Tomi Pihlajamäki, Eriikka Saastamoinen, Jussi Sallinen

Aamukahvien sisältö

1. Kuntien menokasvu ja sopeutus
2. Käyttötalousanalyysi
3. Talouden painelaskelma
4. FCG:n tuotteet taloussuunnittelun ja sopeutustyön tukena
5. Loppusanat ja keskustelua

FCG.

Kuntien menokasvu ja sopeutus

Mitä kuntatalouden menokasvun taustalla?

- Sote-uudistuksen tarkoituksena oli helpottaa kuntien taloudellista tilannetta sote-menojen siirryttyä hyvinvointialueiden vastuulle, mutta 2024 talousarvioiden perusteella kuntien talousnäkymät heikkenevät nopeasti.
- Kuntahallinnon alijäämä syvenee vuonna 2025 1,9 miljardiin euroon ja edelleen yli kahteen miljardiin euroon vuosina 2026-2028 (VM 17.6.2024)
- Vuonna 2023 negatiivisen vuosikatteen kuntia on vain muutama, mutta taloussuunnittelukauden loppua kohden määrä nousee merkittävästi ilman toimenpiteitä.
- Kuntien heikentyvän talouden taustalla monia yhtäaikaisia syitä:
  - Verohäntien poistuminen ja sote-siirtolaskelmien tarkentumisesta aiheutuneet valtionosuuksien leikkaukset
  - Talouskasvun vaimuus -> vaikutukset verotuloihin, työllisyyteen, kuntien rahoittamiin työmarkkinatuen menoihin
  - Henkilöstökustannusten kasvu -> Palkkaratkaisu 2022-2025, työvoimapula
  - Inflaatio ja korkojen nousu -> hintatason (ostopalvelut) ja korkotason nousu
  - Sivistystoimessa mm. varhaiskasvatuksen osallistumisasteen nousu ja maksutuottojen vähentyminen, oppilaiden tehostetun ja erityisen tuen sekä valmistavan koulutuksen tarpeen kasvu
  - Investointien sekä niihin liittyvien ylläpitokustannusten kasvu – palveluverkon uudistamistarpeet, purkukustannukset, 2026-2027 ”kiinteistötsunami”

Kuntien kustannukset kasvaneet myös soten taustalla

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Kasvu 2018–2023	
Nettokäyttökustannus, 1000 €, Manner-Suomen kunnat yhteensä								
Varhaiskasvatus	2 840 283	2 963 472	2 953 712	3 095 052	3 289 647	3 520 271	679 988	23,9 %
Esiopetus ja perusopetus	5 360 074	5 597 345	5 631 300	5 897 120	6 188 322	6 451 657	1 091 583	20,4 %
Lukiokoulutus	640 197	660 300	664 965	717 579	775 068	801 289	161 092	25,2 %
Muu opetustoimi	216 476	221 426	215 372	229 078	234 216	237 111	20 635	9,5 %
Liikunta ja ulkoilu	597 335	620 603	654 664	713 617	729 935	781 736	184 401	30,9 %
Nuorisotoiminta	182 676	188 954	184 599	190 794	203 002	216 078	33 402	18,3 %
Kulttuuri	729 955	751 857	744 552	748 314	801 906	828 145	98 190	13,5 %
Muut palvelut	1 703 247	1 719 061	1 872 245	1 827 163	2 001 601	2 155 676	452 429	26,6 %
Yleishallinto ja vaalit	546 326	526 825	534 054	524 002	503 402	564 985	18 659	3,4 %
Yhteensä:	12 816 569	13 249 843	13 455 463	13 942 718	14 727 097	15 556 948	2 740 379	21,4 %
Kasvut edellisestä vuodesta, %								
Varhaiskasvatus	5,4 %	4,3 %	-0,3 %	4,8 %	6,3 %	7,0 %		
Esiopetus ja perusopetus	3,6 %	4,4 %	0,6 %	4,7 %	4,9 %	4,3 %		
Lukiokoulutus	1,9 %	3,1 %	0,7 %	7,9 %	8,0 %	3,4 %		
Muu opetustoimi	-0,2 %	2,3 %	-2,7 %	6,4 %	2,2 %	1,2 %		
Liikunta ja ulkoilu	4,4 %	3,9 %	5,5 %	9,0 %	2,3 %	7,1 %		
Nuorisotoiminta	2,0 %	3,4 %	-2,3 %	3,4 %	6,4 %	6,4 %		
Kulttuuri	3,4 %	3,0 %	-1,0 %	0,5 %	7,2 %	3,3 %		
Muut palvelut	1,2 %	0,9 %	8,9 %	-2,4 %	9,5 %	7,7 %		
Yleishallinto ja vaalit	0,1 %	-3,6 %	1,4 %	-1,9 %	-3,9 %	12,2 %		
Yhteensä:	3,4 %	3,4 %	1,6 %	3,6 %	5,6 %	5,6 %		

- Oheinen tarkastelu osoittaa, kuinka myös kuntien muut kuin sotesta aiheutuneet menot ovat kasvaneet merkittävästi vuosien 2018-2023 aikana
- Eurojen valossa etenkin varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja muiden palveluiden kustannuskasvu on ollut huomattavan suurta
- Muiden palveluiden kasvussa näkyvät ostopalveluiden ja materiaalien kallistuminen, lumiset talvet, hiljentynyt tonttikauppa

Tehostetun ja erityisen tuen tarpeen kasvu

- Sivistystoimen menopainetta on lisännyt mm. tehostettua tai erityistä tukea saaneiden oppilaiden määrän merkittävä kasvu
  - Vuonna 2022 tehostettua tai erityistä tukea sai kaikista oppilaista jo neljännes, kun 10 vuotta aiemmin ainoastaan 13 %
  - Erityisesti tehostetun tuen oppilaiden osuus on ollut kasvussa
- Hankerahoilta on panostettu tukeen -> tuleeko pysyvä menoerä?

Lähde: Tilastokeskus	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
KAIKKI OPPILAAT YHTEENSÄ	541 931	539 545	540 477	542 932	546 065	550 236	556 742	560 503	564 100	566 572	562 357	571 460
TEHOSTETTUA TAI ERITYISTÄ TUKEA SAANEET OPPILAAT	62 037	68 424	74 667	79 926	85 865	90 479	97 404	105 107	113 435	120 397	128 888	134 721
ERITYISTÄ TUKEA SAANEET OPPILAAT YHTEENSÄ	44 081	41 016	39 634	39 420	40 007	41 037	43 124	45 432	48 197	51 086	53 076	55 544
TEHOSTETTUA TUKEA SAANEITA OPPILAITA YHTEENSÄ	17 956	27 408	35 033	40 506	45 858	49 442	54 280	59 675	65 238	69 311	75 812	79 177
TEHOSTETTUA TAI ERITYISTÄ TUKEA SAANEET OPPILAAT	11 %	13 %	14 %	15 %	16 %	16 %	17 %	19 %	20 %	21 %	23 %	24 %
ERITYISTÄ TUKEA SAANEET OPPILAAT YHTEENSÄ	8 %	8 %	7 %	7 %	7 %	7 %	8 %	8 %	9 %	9 %	9 %	10 %
TEHOSTETTUA TUKEA SAANEITA OPPILAITA YHTEENSÄ	3 %	5 %	6 %	7 %	8 %	9 %	10 %	11 %	12 %	12 %	13 %	14 %

Mistä sopeuttaa ja miten? Kuntien sopeutuspaineeet tulevien vuosien aikana jopa 10-15 % toimintakatteesta

Palveluverkot

- Syntyvyyden laskuun perustuvat väestöennusteet ovat muuttaneet/muuttavat kuntien varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen palvelutarpeiden ja –tarjonnan kehittymisnäkyimiä merkittävästi
  - Peruskoulussa olevien lasten määrä vähenee historiallisen paljon vuoteen 2030 mennessä
  - 2030-luvulla peruskoulussa on 80 000 oppilasta nykyhetkeä vähemmän
  - 118 kunnassa syntyy alle yksi koululuokallinen (alle 25 oppilaan ryhmä) lapsia
  - Kuntaliiton selvitys [Kunnat haastavassa tilanteessa, kun perusopetuksessa olevien lasten määrä vähenee – 2030-luvulla on 80 000 oppilasta nykyhetkeä vähemmän | Kuntaliitto.fi](#)
- Valtaosa kunnista pohtiikin nyt muutoksia päiväkotij- ja kouluverkkoonsa
- Kokonaisuudessa huomioitava myös lasten määrän vaikutus opetusryhmiin- ja opettajamääriin, ohjaajiin ja avustajiin, ravintopalveluihin, yksikön lakatessa siivoukseen, kuljetuksiin, kiinteistön ylläpidon kustannuksiin, työllisyyteen, verotuloihin ja miten käy tyhjentyville rakennuksille
- Palveluverkkoihin liittyvä sopeuttaminen ei tarkoita ainoastaan yksiköiden lakkauttamista vaan myös uusien investointien ja peruskorjausten järkevää arviointia
- Kuntien välisen yhteistyön hyödyntäminen
- Onko kunnassa ajantasainen tieto eri palvelupisteiden käyttöasteista, onko kaikkien ylläpito edelleen järkevää?

Mistä sopeuttaa ja miten?

Palvelujen taso, laatu ja laajuus, järjestämisen vaihtoehdot

- Kohtaavatko palvelutarpeet ja tarjonta toisensa?
  - Esim. varhaiskasvatuksessa täyttöaste vs. käyttöaste, kuinka paljon avustavaa resurssia
  - Oma toiminta vs. ulkoistettu
- Onko hyvät vuodet mahdollistaneet sellaista, josta nyt voisi luopua tai nipistää?
  - Maksujen ja taksojen tason tarkastaminen, maksuttomien palveluiden läpikäynti
  - Hankinnat – tarkastele myös tässä alueellisen yhteistyön mahdollisuudet
  - Tapahtumatoiminta
  - Hanketoiminnan kriittinen tarkastelu
- Onko päällekkäisiä avustamisen muotoja (rahallinen avustus, ilmaiset tilat, yhteistyösopimukset)
- Kunnan ei-palvelutuotannon käytössä olevien kiinteistöomistusten läpikäynti
  - Erityisesti vajaakäytöllä tai tyhjillään olevat kiinteistöt
- On vaikea sopeuttaa ilman, että ollaan valmiita myös luopumaan jostakin

Mistä sopeuttaa ja miten?

Investoinnit

- Tiukentuneessa taloudellisessa tilanteessa tulee arvioida uudelleen myös pidemmälle ajalle tehtyjä investointisuunnitelmia ja investointien ajallista jaksottumista
- Tehdään se mitä tarvitaan, ei välttämättä se mitä halutaan
- Investoinnin oikea mitoitus – tiedon hyödyntäminen
  - Jo rakennettua on haastava purkaa
- Omaan taseeseen rakentaminen ei ainoa vaihtoehto
- Investoinnin vaikutukset ylläpitokustannuksiin, poistoihin, lainakantaan sekä korkokuluihin
  - Mikä on talouden kantokyky?
  - Talouden painelaskelman hyödyntäminen
- Myös kasvuinvestointeja tarvitaan

Toimenpiteiden toteuttaminen ja seuranta

- Merkittävät sopeutuspaineet edellyttävät toimenpiteiden valmistelun lisäksi myös muutosvalmiutta toteuttaa tarvittavat toimenpiteet
- Päätettyjen toimenpiteiden toteutumista tulee seuranta ja sitä, kuinka ne alkavat vaikuttamaan kunnan talouteen
  - Aktiivinen seuranta mahdollistaa ajoissa reagoinnin ja mahdollisten korvaavien toimenpiteiden toteuttamisen
  - Valtuuston päätösten toteutumisen seuranta tapahtuu osavuosikatsausten ja tilinpäätösten (toimintakertomusten) yhteydessä. Tarkastuslautakunta arvioi omalta osaltaan valtuuston päätösten täytäntöönpanoa ja toteutumista.
  - Tasapainotusohjelman toteutuksesta hyvä raportoida kaupungin-/kunnanhallitukselle säännöllisesti
- Tärkeää on myös seurata sitä, että samaan aikaan kun toteutetaan sopeutustoimia ei muilla lisäyksillä tai toiminnan laajennuksilla ”syödä pois” sopeutustoimien vaikutuksia.

FCG.

Käyttötalousanalyysi

maassa

- Kasvut 2022–2023
- Henkilöstökulut 9 %
- Osallistumisasteen kasvu
- Vyörytyskulut
→ Raportoinnin laadun paraneminen
→ Sote-uudistus
- Maksutuottojen pienentyminen (varhaiskasvatus)

Varhaiskasvatus, Perusopetus, Esiopetus Yksikkö: 1 000 000 euroa	Palveluluokitus muuttui 2021				Muutos 2018–2023		Muutos 2022–2023	
	2018	2021	2022	2023	€	%	€	%
Henkilöstökulut	4 753	5 212	5 422	5 937	1 184	25 %	515	9 %
Palvelujen ostot yhteensä (sis + ulk)	1 696	2 031	2 213	2 332	636	38 %	119	5 %
Toimintakulut yhteensä	8 581	9 281	9 780	10 639	2 058	24 %	859	9 %
josta: sisäiset toimintakulut	1 930	2 050	2 217	2 361	430	22 %	144	6 %
Poistot ja arvonalentumiset	79	100	102	107	28	35 %	5	5 %
Vyörytyskulut	140	327	357	476	337	241 %	120	33 %
Käyttökulut	8 800	9 708	10 240	11 223	2 423	28 %	984	10 %
Myyntituotot	29	175	195	209	179	612 %	14	7 %
Maksutuotot	305	277	253	219	-86	-28 %	-35	-14 %
Tuet ja avustukset	96	207	233	268	172	180 %	35	15 %
Toimintatuotot yhteensä	588	668	698	710	122	21 %	13	2 %
Valmistus omaan käyttöön + valmistevaraston m	0	5	7	9	9	6885 %	2	31 %
Vyörytystuotot	12	26	34	24	12	104 %	-10	-28 %
Käyttötuotot	600	716	762	773	173	29 %	12	2 %
Nettokäyttökustannus	8 200	8 992	9 478	10 450	2 250	27 %	972	10 %

Palkkasumman ja nettokäyttökustannuksen kasvu FCG.

- Palkkasumman kasvu kuntaan jääneissä palveluissa yhteensä on ”vain” noin 2 %, mutta tukipalveluluokan supistuminen painaa lukuja alaspäin noin 205 M€.

- Kaikkien palveluiden nettokäyttökustannuksen kasvu Manner-Suomen kunnissa noin 5 % vuodesta 2022

Manner-Suomen kunnat yhteensä 4000-4099 Palkat ja palkkiot, 1000 €	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Kasvu 2018–2023		Kasvu 2022-2023	
							€	%	€	%
Varhaiskasvatus	1 339 129	1 404 677	1 370 270	1 456 853	1 520 688	1 636 342	297 213	22 %	115 654	8 %
Esiopetus	171 698	175 305	175 429	196 050	206 677	205 238	33 540	20 %	-1 439	-1 %
Perusopetus	2 320 258	2 431 283	2 470 823	2 558 063	2 658 953	2 746 480	426 222	18 %	87 528	3 %
Lukiokoulutus	346 377	359 372	367 959	385 436	393 226	399 238	52 861	15 %	6 012	2 %
Kansalaisopistot	88 215	90 388	85 141	80 361	86 796	88 867	652	1 %	2 071	2 %
Liikunta ja ulkoilu	130 270	134 322	129 099	138 393	145 724	150 574	20 304	16 %	4 850	3 %
Nuorisotoiminta	99 646	102 891	99 105	106 187	110 127	114 380	14 734	15 %	4 253	4 %
Kirjastot	135 245	139 625	132 880	133 467	139 352	146 411	11 166	8 %	7 059	5 %
Tukipalvelut	836 939	789 113	773 281	977 497	991 256	785 786	-51 153	8 %	-205 469	-21 %
Yhteensä	7 040 948	7 242 184	7 169 624	7 612 663	7 835 443	7 988 723	947 775	8 %	153 280	2 %

Manner-Suomen kunnat yhteensä Nettokäyttökustannus, 1000 €	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Kasvu 2018–2023		Kasvu 2022-2023	
							€	%	€	%
Varhaiskasvatus	2 840 283	2 963 472	2 953 712	3 095 052	3 289 647	3 520 271	679 988	24 %	230 624	7 %
Esiopetus	361 841	370 721	365 651	404 228	417 832	424 694	62 853	17 %	6 862	2 %
Perusopetus	4 998 233	5 226 624	5 265 649	5 492 892	5 770 490	6 026 963	1 028 730	21 %	256 473	4 %
Lukiokoulutus	640 197	660 300	664 965	717 579	775 068	801 289	161 092	25 %	26 221	3 %
Kansalaisopistot	134 104	136 755	131 812	131 254	141 762	145 410	11 306	8 %	3 648	3 %
Liikunta ja ulkoilu	597 335	620 603	654 664	713 617	729 935	781 736	184 401	31 %	51 802	7 %
Nuorisotoiminta	182 676	188 954	184 599	190 794	203 002	216 078	33 402	18 %	13 077	6 %
Kirjastot	320 054	329 745	323 465	329 917	346 373	355 041	34 987	11 %	8 668	3 %
Tukipalvelut	450 141	404 544	467 020	224 885	119 981	129 630	-320 511	-71 %	9 650	8 %
Yhteensä	13 189 512	13 621 572	13 833 068	14 350 583	15 131 931	15 901 453	2 711 941	21 %	769 522	5 %

Mikä käyttötalousanalyysi?

- Käyttötalousanalyysi on kattava tilastokatsaus kunnan talouteen toiminnoittain.
- Kunnan talous perataan palveluluokittain uusimman tilikauden (2023) tiedoilla, sekä katsotaan kustannusten kehitystä historiassa.
- Keskiössä on yksikkökustannusten vertailu relevantteihin verrokkikuntiin, koko maahan sekä kuntatyyppeihin.
- Tietolähteinä on Valtiokonttori, Vipunen, Opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusjärjestelmän raportit (OPH) sekä Tilastokeskus.

Käyttötalousanalyysin sisältö:

- Sivistyspalvelut:
  - Varhaiskasvatus toiminta- ja järjestämismuodoittain, kustannuseroja selittävät tekijät
  - Esiopetus ja perusopetus sekä kouluverkko
  - Lukiokoulutus ja lukiokoulutuksen valtionosuusrahoitus
- Muu opetustoimi, kulttuuripalvelut, vapaa-ajan palvelut.
  - Näihin palveluihin liittyvä valtionosuusrahoitus
- Yleishallinto ja muut palvelut

Esimerkkinä varhaiskasvatus

- Tuloslaskelma, euroa per ikäryhmä
- Näkyvissä eri kululajit
- Tietoina eurot per ikäryhmä tai euroa per asukas. Oikeassa reunassa on koko maan keskiarvot sekä kuntatyyppin asukkaiden keskiarvo.
- Kuntatyyppi: Muut taajaan asutut kunnat ja +/-30 % kohdekunnan asukasluvusta
- ”Värityyskirja” tulostetaan (lähes) jokaisesta palvelukokonaisuudesta

0-6-vuotiaat kunnassa	386	670	497	487	316	788	336 149	11 911
Varhaiskasvatus, euroa per lapsi	Somero	Hämeenl	Huittiner	Laitila	Pälkäne	Loimaa	Koko ma	Kuntatyypp
Ulkoiset toimintakulut:								
Henkilöstökulut	8 784	6 443	7 089	7 194	5 876	5 635	6 324	7 117
Asiakaspalvelujen ostot	43	1 536	1 421	255	45	2 799	1 185	617
Muiden palvelujen ostot	294	135	119	291	126	114	788	555
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	207	67	53	85	56	72	94	133
Avustukset	1 051	603	631	564	631	598	888	781
Vuokratulot	24	50	9	104	11	641	62	131
Muut kulut	36	9	14	-1	15	21	19	25
Ulkoiset toimintakulut yhteensä	10 438	8 842	9 336	8 493	6 761	9 880	9 359	9 360
Sisäiset toimintakulut:								
Sisäiset palvelujen ostot	2 252	926	980	784	1 679	744	611	798
Sisäiset vuokrat	1 116	1 009	1 133	1 265	1 134	360	915	663
Sisäiset toimintakulut yhteensä	3 368	1 935	2 113	2 050	2 813	1 103	2 005	1 532
Poistot ja arvonalentumiset	11	5	0	169	0	0	68	104
Vyörytyskulut	0	998	734	499	1 314	1 073	562	498
Käyttökulut yhteensä (sis + ulk)	13 817	11 781	12 183	11 210	10 888	12 056	11 993	11 494
Ulkoiset toimintatuotot:								
Myyntituotot	399	0	87	103	19	86	58	41
Maksutuotot	466	444	369	558	553	510	534	429
Tuet ja avustukset	564	290	320	572	73	340	270	450
Vuokratuotot	1	0	0	0	0	0	1	2
Muut tuotot	0	0	0	62	0	1	5	10
Ulkoiset toimintatuotot yhteensä	1 430	735	776	1 295	645	937	868	932
Sisäiset toimintatuotot	20	0	0	0	0	0	39	56
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0	0	2	1
Vyörytystuotot	0	0	0	0	0	0	29	0
Käyttötuotot yhteensä (sis + ulk)	1 450	735	776	1 295	645	937	938	990
Nettokäyttökustannus	12 367	11 045	11 406	9 915	10 243	11 119	11 056	10 505

- Käyttökulujen, -tuottojen sekä nettokäyttökustannuksen aikasarja osoittaa, kuinka nopeasti yksikkökustannus on kasvanut.
- Yksikkökustannuksen kasvuvauhdin vertailu koko maahan, kuntatyyppiin ja verrokkikuntiin
- Erotus-rivit kuvaavat, mikä ero olisi kohdekunnan (tässä: Somero) palvelun kokonaiskustannuksessa, jos palvelun yksikkökustannus vastaisi kuntatyyppin tai koko maan keskiarvoa.

Somero							
Varhaiskasvatus	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Δ 2018–2023
Käyttökulut (1000 €)	4 306	4 297	4 047	4 000	4 334	5 333	24 %
Käyttötulot (1000 €)	386	385	372	389	378	560	45 %
Nettokäyttökulut (1000€)	3 920	3 912	3 675	3 610	3 956	4 774	22 %
0-6-vuotiaat kunnassa	498	462	439	419	400	386	-22 %
Nettokäyttökulut per lapsi	7 871	8 468	8 371	8 617	9 890	12 367	57 %
Kuntatyyppi	6 653	7 221	7 345	8 005	8 881	10 456	57 %
Koko maa	7 343	7 946	8 176	8 767	9 574	11 056	51 %
Erotus (1000 €)							
kuntatyyppiin	607	576	450	256	403	738	22 %
koko maahan	263	241	86	-63	126	506	92 %
Varhaiskasvatus, nettokäyttökustannus per							
0–6-vuotiaat	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Δ 2018–2023
Somero	7 871	8 468	8 371	8 617	9 890	12 367	57 %
Hämeenkyrö	7 139	7 754	8 167	9 425	9 574	11 045	55 %
Huittinen	7 729	7 511	7 613	8 901	9 854	11 406	48 %
Laitila	5 753	7 717	8 709	6 988	8 502	9 915	72 %
Pälkäne	7 479	7 918	7 473	8 069	8 886	10 243	37 %
Loimaa	7 655	8 030	7 620	8 324	9 042	11 119	45 %

- Aikasarja tileittäin osoittaa, mitkä kululajit ovat kasvaneet, tai kuinka paljon esimerkiksi maksutuotot ovat vähentyneet

Varhaiskasvatus Somero				Palveluluokitus muuttui 2021			Muutos 2018–2023		Muutos 2022–2023	
	2018	2019	2020	2021	2022	2023	€	%	€	%
Henkilöstökulut	2 570 000	2 717 000	2 605 000	2 537 751	2 801 723	3 390 665	820 665	32 %	588 943	21 %
Palvelujen ostot yhteensä (sis + ulk)	624 000	584 000	562 000	591 725	696 629	999 273	375 273	60 %	302 644	43 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	52 000	77 000	57 000	67 269	74 637	79 752	27 752	53 %	5 115	7 %
Avustukset	630 000	542 000	451 000	389 299	385 529	405 494	-224 506	-36 %	19 965	5 %
Ulkoiset vuokratulot	4 000	11 000	17 000	11 162	13 258	9 277	5 277	132 %	-3 982	-30 %
Sisäiset vuokratulot	410 000	349 000	337 000	389 074	345 778	430 654	20 654	5 %	84 876	25 %
Muut kulut	11 000	12 000	13 000	10 475	11 092	14 049	3 049	28 %	2 957	27 %
Toimintakulut yhteensä	4 301 000	4 292 000	4 042 000	3 997 005	4 329 416	5 329 164	1 028 164	24 %	999 748	23 %
josta: sisäiset toimintakulut	898 000	809 000	804 000	890 834	935 817	1 299 917	401 917	45 %	364 100	39 %
Poistot ja arvonalentumiset	5 000	5 000	5 000	2 811	4 263	4 278	-722	-14 %	14	0 %
Vyörytyskulut	0	0	0	0	0	0	0		0	
Käyttökulut	4 306 000	4 297 000	4 047 000	3 999 816	4 333 679	5 333 441	1 027 441	24 %	999 763	23 %
Myyntituotot	2 000	0	0	48 373	66 845	154 181	152 181	7609 %	87 336	131 %
Maksutuotot	314 000	302 000	283 000	289 999	265 165	179 728	-134 272	-43 %	-85 437	-32 %
Tuet ja avustukset	29 000	50 000	47 000	47 334	43 197	217 577	188 577	650 %	174 379	404 %
Ulkoiset vuokratuotot	0	0	1 000	670	786	514	514		-272	-35 %
Muut tuotot	1 000	0	0	89	152	0	-1 000	-100 %	-152	-100 %
Toimintatuotot yhteensä	386 000	385 000	372 000	386 465	376 144	551 999	165 999	43 %	175 855	47 %
josta: sisäiset toimintatuotot	3 000	4 000	5 000	3 032	1 540	7 857	4 857	162 %	6 316	410 %
Valmistus omaan käyttöön + valmisteva	0	0	0	0	0	0	0		0	
Vyörytystuotot	0	0	0	0	0	0	0		0	
Käyttötuotot	386 000	385 000	372 000	389 497	377 685	559 856	173 856	45 %	182 171	48 %
Nettokäyttökustannus	3 920 000	3 912 000	3 675 000	3 610 318	3 955 994	4 773 585	853 585	22 %	817 591	21 %

Varhaiskasvatuksen eri järjestämismuodot

Varhaiskasvatuksen järjestäminen	Somero	Hämeenkyri	Huittinen	Laitila	Pälkäne	Loimaa	Koko maa
Lapsia 31.12.2023 (lähde: Vipunen)							
Kunnallisissa päiväkodeissa	228	354	258	276	201	354	180 579
Kunnallisessa perhepäivähoidossa	33	12	39	45	18	36	9 708
Palvelusetelillä	0	90	60	0	0	0	32 109
Yksityisen hoidon tuella	3	6	0	0	3	0	8 934
Varhaiskasvatus, euroa per lapsi	Somero	Hämeenkyri	Huittinen	Laitila	Pälkäne	Loimaa	Koko maa
Päiväkodit, oma toiminta	16 520	16 398	15 395	13 995	12 332	15 286	15 701
Perhepäivähoito, oma toiminta	18 061	11 651	18 245	13 719	17 569	18 696	13 747
Palvelusetelipäivähoito		11 434	11 632				10 354
Yksityisen hoidon tuki + kuntalisä per lapsi	1 695	1 344			0		6 885
Muu varhaiskasvatus, oma toiminta per 0-6-vuotiaa	371	35	19	0	740	87	209

- Varhaiskasvatuksen yksikkökustannus lasketaan jaottelamalla palvelut kunnan järjestämään päiväkotihoidon, kunnan järjestämään perhepäivähoitoon sekä palvelusetelipäivähoitoon ja yksityisen hoidon tuella järjestettyyn päivähoitoon.
- Muu varhaiskasvatus: avointen päiväkotien toiminta, kerhojen ja leikkitoimintakeskusten toiminta, leikkipuisto- ja perhekerhotoiminta (sekä kotihoidon tukeminen, joka kuvataan erikseen)

Selittäviä tekijöitä

- Varhaiskasvatuksen osalta yksikkökustannusten eroja selittäviä tekijöitä voidaan tilastojen avulla hakea henkilöstömitoituksesta (lapsia per opettajat, lapsia per avustajat, lapsia per perhepäivähoitajat)
- Muita selittäviä tekijöitä varhaiskasvatuksen kustannuseroille ovat esimerkiksi vaihtelevat osallistumisasteet

Varhaiskasvatuksen henkilöstö 31.12.2023			
Lähde: Vipunen	Somero	Hämeenkyri	Huittinen
Henkilöstö varhaiskasvatuksessa	81	96	84
Vakituinen henkilöstö	45	78	54
Määräaikainen henkilöstö	39	18	33
josta: kelpoinen määräaikainen henkilöstö	15	9	12
Lapset varhaiskasvatuksessa	267	462	357
Lapsia per henkilöstö	3,30	4,81	4,25
Henkilöstökulut varhaiskasvatuksessa	3 390 665	4 316 980	3 523 026
Henkilöstökulut per henkilöstö	41 860	44 969	41 941
Osallistuminen varhaiskasvatukseen	Somero	Hämeenkyri	Huittinen
0-2-vuotiaita	147	265	191
0-2-vuotiaita lapsia varhaiskasvatuksessa	54	111	75
Osallistumisaste, 0-2-vuotiaat	37 %	42 %	39 %
3-5-vuotiaita	175	285	224
3-5-vuotiaita lapsia varhaiskasvatuksessa	162	249	210
Osallistumisaste, 3-5-vuotiaat	93 %	87 %	94 %
6-vuotiaita	64	120	82
6-vuotiaita lapsia varhaiskasvatuksessa	48	96	69
Osallistumisaste	75 %	80 %	84 %

Käyttökustannukset toiminnoittain	Somero	Pälkäne	Koko maa
Oppilasmäärä	805	583	524 693
Käyttökustannukset toiminnoittain per oppilas			
Opetus	5 842	7 125	5 610
Ruokailu	670	740	588
Muu oppilashuolto	943	986	560
Hallinto	1 435	473	755
Kiinteistöjen ylläpito	957	1 395	1 426
Sisäisiin vuokriin sisältyvät pääomak	1 538	448	1 027
Kuljetus:	Somero	Pälkäne	Koko maa
Kuljetusoppilaat	316	198	104 424
Kuljetus, euroa per kuljetusoppilas	2 351	2 154	2 177
Kuljetusoppilaiden osuus, %	39 %	34 %	20 %
Kuljetus, euroa per kaikki oppilaat	923	732	433

2023 tietoja. Lähde: Vipunen			
Kunnan ylläpitämät koulut pl. erityis	Somero	Pälkäne	Koko maa
Alakouluja	3	2	1 187
Yhtenäiskouluja	1	1	609
Yläkouluja	1	0	194
Yhteensä	5	3	1 990
Oppilaita 1.-9. lk	801	582	523 929
Mediaanikoulukoko	123	48	200
Kunnan ylläpitämät peruskouluasteen erityiskoulut			
Kouluja	0	0	13
Oppilaita 1.-9. lk			630
Esioppilaita			15
Oppilaat muissa kuin kunnan kouluissa:			
Kouluja, ylläpitäjänä muu kuin k	0	1	88
Oppilaita 1.-9. lk		213	23 268
Esioppilaita		0	741

- Perusopetuksen osalta kuvataan värityskirjan ja aikasarjatarkastelujen lisäksi: yksikkökustannukset toiminnoittain (TOTT-raportti), tukipäätökset, kouluverkko (oma ja yksityinen) sekä koulujen koot.

OKM:n vapaa-ajan palveluiden valtionosuudet koko maan tasolla

Palvelu:	OKM:n valtionosuus kunnille		Kuntien nettokäyttökustannus		Kuntien oma panostus		Valtionosuusprosentti
	Tuhatta euroa	€/asukas	Tuhatta euroa	€/asukas	Tuhatta euroa	€/asukas	
Lukiokoulutus	669 703	120,4	837 458	150,5	167 755	30,2	80 %
Vapaa sivistystyö:	112 804	20,3	238 084	42,8	125 280	22,5	47 %
Kansalaisopistot	74 216	13,3	148 659	26,7	74 443	13,4	50 %
Kansanopistot	862	0,2	1 716	0,3	854	0,2	50 %
Taiteen perusopetus	37 726	6,8	87 709	15,8	49 983	9,0	43 %
Liikunta-, ulkoilu ja nuoriso	27 311	4,9	1 040 457	187,0	1 013 146	182,1	3 %
Liikunta- ja ulkoilupalvelut	19 630	3,5	812 185	146,0	792 555	142,5	2 %
Nuorisopalvelut	7 681	1,4	228 272	41,0	220 591	39,7	3 %
Museot, teatterit ja orkesterit	62 462	11,2	352 983	63,4	290 522	52,2	18 %
Museot	31 174	5,6	157 206	28,3	126 032	22,7	20 %
Teatterit	11 633	2,1	103 276	18,6	91 643	16,5	11 %
Orkesterit	19 654	3,5	92 501	16,6	72 847	13,1	21 %

- Kansalaisopistot, kansanopistot ja taiteen perusopetus saivat noin 113 miljoonaa euroa → noin 47 % kuntien kuluista
- Liikunta-, ulkoilu- ja nuorisopalveluihin jaettiin noin 27 miljoonaa euroa, kunnat panostivat yli **miljardin**
- Museot, teatterit ja orkesterit saivat yli 62 miljoonaa euroa, 18 % kuntien nettokäyttökuluista

Nettokäyttökustannus, e/as €	Somero	Hämeenkyrö	Huittinen	Laitila	Pälkäne	Loimaa	Koko maa	Kuntatyyppi
Taiteen perusopetus	0,0	0,0	101,4	0,0	4,0	35,9	15,0	12,6
Kansalaisopistot	65,9	17,1	66,0	201,3	13,1	30,7	26,7	49,9
Kansanopistot	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,3	3,6
Teatteri-, tanssi- ja sirkuspalvelut	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	18,6	0,3
Museopalvelut	0,0	6,6	8,1	6,0	0,0	9,4	28,3	5,7
Musiikkipalvelut	6,3	0,0	0,1	0,0	0,0	0,8	16,6	3,7
Yhteensä	72,2	23,6	175,7	207,2	17,1	76,8	105,4	75,8

OKM vos, e/as	Somero	Hämeenkyrö	Huittinen	Laitila	Pälkäne	Loimaa	Koko maa	Kuntatyyppi
Taiteen perusopetus	0,0	0,0	75,1	71,0	0,0	25,9	6,8	7,2
Kansalaisopistot	22,0	0,0	62,9	74,4	0,0	16,5	13,3	29,5
Kansanopistot	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2	2,9
Teatteri-, tanssi- ja sirkuspalvelut	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	2,1	0,0
Museopalvelut	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	5,6	0,7
Musiikkipalvelut	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	3,5	0,0
Yhteensä	22,0	0,0	138,0	145,4	0,0	42,4	31,5	40,3

Kunnan rahoittama, e/as	Somero	Hämeenkyrö	Huittinen	Laitila	Pälkäne	Loimaa	Koko maa	Kuntatyyppi
Taiteen perusopetus	0,0	0,0	26,4	-71,0	4,0	10,0	8,2	5,4
Kansalaisopistot	43,8	17,1	3,1	126,9	13,1	14,2	13,4	20,4
Kansanopistot	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2	0,7
Teatteri-, tanssi- ja sirkuspalvelut	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	16,5	0,3
Museopalvelut	0,0	6,6	8,1	6,0	0,0	9,4	22,7	5,0
Musiikkipalvelut	6,3	0,0	0,1	0,0	0,0	0,8	13,1	3,7
Yhteensä	50,2	23,6	37,7	61,9	17,1	34,4	73,9	35,5

- Käyttötalousanalyysi sisältää benchmark-tarkastelun siitä, ovatko kunnan omat panostukset vapaa-ajan palveluihin suurempia kuin verrokkikunnissa.

Lukiokoulutus

- Vastaava laskelma voidaan esittää lukiokoulutuksen osalta. Osa kunnista satsaa lukioon huomattavasti enemmän kuin toiset, osassa taas valtionosuus kattaa lukiokoulutuksen kulut lähes täysin.

	Somero	Hämeenk	Huittiner	Laitila	Pälkäne	Loimaa	Koko ma:	Kuntatyypp
Lukio-opiskelijoita	129	118	190	116	92	0	87 297	2 632
1000 €								
OKM valtionosuus lukiolle , 1000 €	1 183	1 113	1 450	1 117	982	0	669 703	25 551
Lukion nettokäyttökustannus, 1000 €	1 722	1 206	1 827	1 423	1 029	622	837 458	32 904
Kunnan oma panostus, 1000 €	539	92	378	306	47	622	167 755	7 352
€/opiskelija	Somero	Hämeenk	Huittiner	Laitila	Pälkäne	Loimaa	Koko ma:	Kuntatyypp
OKM valtionosuus lukiolle , €/opiskelija	9 145	9 433	7 649	9 664	10 703		7 672	9 708
Lukion nettokäyttökustannus, €/opiskelija	13 311	10 217	9 642	12 314	11 220		9 593	12 502
Kunnan oma panostus, €/opiskelija	4 166	783	1 993	2 649	517		1 922	2 794
OKM vos, % nettokäyttökustannuksesta	69 %	92 %	79 %	78 %	95 %		80 %	78 %
Omarahoitusosuus lukio, 1000 €	-797	-962	-919	-787	-599	-1 455	-512 776	-20 113

Aamu- ja iltapäivätoiminnan valtionosuudet

- Aamu- ja iltapäivätoiminnan valtionosuudet perustuvat tuntimääriin. Kunta saa valtionosuutta 14,82 € jokaista tuntia kohden. Tämän ylittävät kulut maksetaan kunnan omilla verotuloilla.

Aamu- ja iltapäivätoiminta:	Somero	Hämeenl	Huittiner	Laitila	Pälkäne	Loimaa	Koko maa	Kuntatyyppi
Nettokäyttökustannus	107 483	170 955	218 421	202 414	54 172	355 320	109 541 627	5 851 559
Aamu- ja iltapäivätoiminnan tunnit	3 462	5 696	4 092	3 165	2 878	8 228	3 326 770	114 689
Nettokäyttökustannus per tunti	31,05	30,01	53,38	63,95	18,82	43,18	32,93	51,02
Valtionosuuslaskelma:								
2023 yksikköhinta	26,00	26,00	26,00	26,00	26,00	26,00	26,00	26,00
Valtionosuusprosentti	57 %	57 %	57 %	57 %	57 %	57 %	57 %	57 %
Valtionosuus per tunti	14,82	14,82	14,82	14,82	14,82	14,82	14,82	14,82
Kunnan oma panostus:								
Nettokäyttökustannus - valtionosuus, e/tunti	16,23	15,19	38,56	49,13	4,00	28,36	18,11	36,20
Valtionosuus, % nettokäyttökustannuksesta	48 %	49 %	28 %	23 %	79 %	34 %	45 %	29 %
Nettokäyttökustannus - valtionosuus, euroa	56 176	86 540	157 778	155 509	11 520	233 381	60 238 895	4 151 868

FCG.

Talouden painelaskelma

Laskennassa käytetyt tiedot ja tietoa painelaskelmasta

Painelaskelma:

- Käsitteellisesti painelaskelma perustuu trendiin ja siihen, että paine saadaan ulos olettaen, että mikään käyttäytymisessä ei muutu.
- Toiminnan muutokset huomioidaan eri vaihtoehdoissa
  - Eri skenaarioissa voidaan tarkastella esim. investointitasoa, korkoja ja sopeuttamiskeinoja
- **Trendi- tai painelaskelma ei ole ennuste.**

- Esimerkki käytettävistä tiedoista:
- Vuoden 2024 ja 2025 valtionosuudet VM:n uusimpien julkaisemien tietojen mukaisesti
- Vuoden 2023 toimintakate tilinpäätöksen mukaisesti
- Vuoden 2024 toimintakate tilinpäätösennusteen mukaisesti (siltä osin kun niitä toimitettu valtiokonttorille)
- Vuoden 2024 ja 2025-2027 toimintakatteen tiedot talousarvion ja raamiluonnoksen mukaisesti. Vuodesta 2028 alkaen FCG:n toimintakatteen laskennan pohjalta, kehityksessä huomioitu trendi, asukasluvun muutos ja kuntien peruspalveluiden hintaindeksi
- Verotulot Kuntaliiton uusimman veroennustekehikon mukaisesti ja jatkettu FCG:n veromallilla vuoteen 2030-2035 saakka
- Väestöennuste MDI:n syksyn 2022 ennusteen mukaisesti, kuitenkin niin että vuoden 2023 lähtötieto on korjattu toteutuneen mukaiseksi. Tilastokeskuksen uusi ennuste käyttöön taas syksyllä, **mahdollisuus myös käyttää kunnan omia väestöennusteita**
- Valtionosuudet FCG:n valtionosuusmallilla ja **nykyisellä lainsäädännöllä**, huomioiden sotesta ja TE-uudistuksesta aiheutuvat poikkeukselliset erät
- Lainojen korkotaso katsotaan kuntakohtaisesti
- Kuntakohtaisesti voidaan tarkistaa myös esim. poistotaso, investointivaraukset, muutokset muissa rahoitustuloissa ja satunnaiset erät

Kuntien talous – näkymät heikkenevät laajasti

Painelaskelma, mrd. euroa	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	Erutus 2017-2022	Erutus 2023-2028
Toimintakate	-30,29	-31,16	-32,22	-34,32	-14,24	-14,91	-16,43	-17,19	-17,95	-18,66	-19,34	-20,06	-6,26	-4,42
Tulovero-% (kuntien)	20,70	20,79	20,84	20,86	8,39	8,55	8,55	8,55	8,55	8,55	8,55	8,55	0,33	0,16
Tulovero	19,12	20,10	20,58	21,62	10,21	9,58	10,12	10,61	11,01	11,41	11,82	12,24	2,84	1,20
Yhteisövero	1,90	1,95	2,84	3,03	2,05	1,72	1,72	1,81	1,93	1,99	2,04	2,11	1,14	-0,06
Kiinteistövero	1,86	1,74	1,96	2,09	2,18	2,38	2,38	2,42	2,46	2,51	2,55	2,59	0,35	0,33
Valtionosuus	8,61	10,97	10,05	10,70	3,62	3,34	3,75	3,83	3,92	4,23	4,31	4,38	2,23	0,61
Verorahoitus	31,49	34,76	35,43	37,43	18,05	17,02	17,97	18,67	19,32	20,13	20,72	21,32	6,56	2,08
Rahoitus	0,55	0,46	0,57	0,33	0,43	0,36	0,25	0,21	0,18	0,16	0,14	0,12	-0,12	-0,27
Vuosikate	1,75	4,07	3,78	3,45	4,31	2,50	1,80	1,71	1,58	1,67	1,56	1,43	0,18	-2,64
Negatiivisia kpl	63	2	6	11	13	14	45	56	80	84	98	109	7	71
Negatiiviset yht.	-0,09	-0,00	-0,00	-0,01	-0,01	-0,00	-0,12	-0,14	-0,19	-0,20	-0,26	-0,33	-0,01	-0,19
Poistot	2,30	2,39	2,40	2,45	2,49	2,52	2,52	2,61	2,69	2,69	2,68	2,68	0,26	0,20
Tulos	-0,13	1,57	1,39	1,12	1,61	0,15	-0,73	-0,95	-1,17	-1,07	-1,18	-1,30	-0,05	-2,68
Nettoinvestoinnit	2,73	3,31	2,86	2,07	3,69	4,25	4,63	4,52	2,62	2,63	2,64	2,65	-0,31	-1,06
Lainakanta	18,39	19,00	19,08	18,64	17,77	19,82	22,90	26,27	27,84	29,26	30,85	32,57	2,54	11,50
Rahavarat	5,05	6,44	3,28	3,38	2,69	2,70	2,77	2,88	2,99	3,11	3,23	3,36	-1,79	0,42
Taseen jäämä	11,08	12,58	13,86	14,92	16,64	16,78	16,05	15,10	13,93	12,86	11,68	10,37	3,62	-3,78
Negatiivisia kpl	55	26	12	16	12	17	32	54	79	107	116	137	-6	95
Negatiiviset yht.	-0,25	-0,08	-0,07	-0,09	-0,05	-0,11	-0,18	-0,39	-0,92	-1,67	-2,61	-3,70	-0,02	-1,63

Kuvitteellinen
esimerkkikunta,
jonka
taloudellinen
tilanne on
heikkenemässä
suurten
investointien ja
kasvavien kulujen
takia

Kunta X	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Asukasluku	14 672	14 461	14 257	14 062	13 873	13 689	13 511
Veroprosentti	8,80	8,80	8,80	8,80	8,80	8,80	8,80
Toimintakate 1000 e	-40 191	-43 069	-44 468	-45 847	-47 047	-48 197	-49 383
...josta sopeutus	0	0	0	0	0	0	0
Toimintakatteen muutos 1000 e	-971	-2 878	-1 399	-1 379	-1 200	-1 150	-1 186
...muutos %:ia	2,5 %	7,2 %	3,2 %	3,1 %	2,6 %	2,4 %	2,5 %
Tuloverotulo 1000 e	25 633	26 238	27 712	28 113	28 591	29 085	29 593
Kiinteistövero 1000 e	4 510	4 489	4 560	4 632	4 705	4 779	4 855
Osuus yhteisöveron tuotosta 1000 e	2 776	2 748	2 890	3 082	3 174	3 269	3 367
Verotulot yhteensä 1000 e	32 920	33 475	35 162	35 826	36 470	37 134	37 815
Valtionosuudet 1000 e	15 212	15 464	15 715	15 358	15 803	15 436	15 476
...muutos 1000 e	-1 984	252	251	-357	444	-366	40
...muutos %:ia	-11,5 %	1,7 %	1,6 %	-2,3 %	2,9 %	-2,3 %	0,3 %
Verorahoitus yhteensä 1000 e	48 132	48 939	50 877	51 185	52 273	52 570	53 291
...muutos 1000 e	-2 236	808	1 937	308	1 088	297	721
...muutos %:ia	-4,4 %	1,7 %	4,0 %	0,6 %	2,1 %	0,6 %	1,4 %
Käyttökate 1000 e	7 941	5 871	6 409	5 338	5 226	4 373	3 908
Rahoitustuotot ja -kulut 1000 e	-1 766	-1 972	-2 022	-2 091	-2 222	-2 365	-2 525
Vuosikate 1000 e	6 175	3 898	4 386	3 247	3 004	2 008	1 382
Poistot 1000 e	6 802	7 565	7 574	7 392	7 459	7 514	7 560
Satunnaiset tulot ja menot 1000 e	0	0	0	0	0	0	0
Yli-/alijäämä 1000 e	-436	-3 476	-3 188	-4 145	-4 455	-5 506	-6 177
Kumulatiivinen jäämä 1000 e	13 334	9 858	6 670	2 524	-1 931	-7 437	-13 614
Kumulatiivinen jäämä eur/as	909	682	468	180	-139	-543	-1 008
Nettoinvestoinnit 1000 e	19 464	7 710	4 560	8 494	8 379	8 268	8 160
Lainakanta 1000 eur	79 862	83 637	83 896	89 181	94 595	100 876	107 686
Lainakanta eur/as	5 443	5 784	5 885	6 342	6 819	7 369	7 970

Kuvitteellinen
esimerkkikunta,
joka päättää
tasapainottaa
talouttaan
veronkorotuksilla
(+1,0
prosenttiyksikköä
kahdessa erässä)
ja menojen
alentamisella

Kunta X	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Asukasluku	14 672	14 461	14 257	14 062	13 873	13 689	13 511
Veroprosentti	8,80	9,30	9,30	9,80	9,80	9,80	9,80
Toimintakate 1000 e	-40 191	-42 569	-43 202	-44 541	-45 707	-46 824	-47 977
...josta sopeutus	0	-500	-750	0	0	0	0
Toimintakatteen muutos 1000 e	-971	-2 378	-633	-1 340	-1 166	-1 117	-1 152
...muutos %:ia	2,5 %	5,9 %	1,5 %	3,1 %	2,6 %	2,4 %	2,5 %
Tuloverotulo 1000 e	25 633	27 729	29 286	31 308	31 840	32 391	32 955
Kiinteistövero 1000 e	4 510	4 489	4 560	4 632	4 705	4 779	4 855
Osuus yhteisöveron tuotosta 1000 e	2 776	2 748	2 890	3 082	3 174	3 269	3 367
Verotulot yhteensä 1000 e	32 920	34 966	36 736	39 021	39 719	40 439	41 178
Valtionosuudet 1000 e	15 212	15 464	15 715	15 358	15 803	15 436	15 476
...muutos 1000 e	-1 984	252	251	-357	444	-366	40
...muutos %:ia	-11,5 %	1,7 %	1,6 %	-2,3 %	2,9 %	-2,3 %	0,3 %
Verorahoitus yhteensä 1000 e	48 132	50 430	52 451	54 379	55 522	55 875	56 653
...muutos 1000 e	-2 236	2 299	2 021	1 928	1 143	353	778
...muutos %:ia	-4,4 %	4,8 %	4,0 %	3,7 %	2,1 %	0,6 %	1,4 %
Käyttökate 1000 e	7 941	7 861	9 249	9 838	9 815	9 051	8 677
Rahoitustuotot ja -kulut 1000 e	-1 766	-1 948	-1 938	-1 914	-1 929	-1 951	-1 985
Vuosikate 1000 e	6 175	5 914	7 312	7 924	7 886	7 100	6 692
Poistot 1000 e	6 802	7 565	7 574	7 392	7 459	7 514	7 560
Satunnaiset tulot ja menot 1000 e	0	0	0	0	0	0	0
Yli-/alijäämä 1000 e	-436	-1 461	-263	532	427	-414	-868
Kumulatiivinen jäämä 1000 e	13 334	11 873	11 610	12 142	12 569	12 154	11 287
Kumulatiivinen jäämä eur/as	909	821	814	863	906	888	835
Nettoinvestoinnit 1000 e	19 464	7 710	4 560	8 494	8 379	8 268	8 160
Lainakanta 1000 eur	79 862	81 622	78 955	79 563	80 095	81 284	82 785
Lainakanta eur/as	5 443	5 644	5 538	5 658	5 774	5 938	6 127

FCG.

FCG:n tuotteet
taloussuunnittelun ja
sopeutustyön tukena

FCG tukenasi

- FCG Verkkokauppa [Tervetuloa FCG:n Verkkokauppaan - FCG Finnish Consulting Group](#)
- Kuntakohtainen talouden painelaskelma ja käyttötalousanalyysi nyt kampanjatarjouksena 2 990 euroa (alv 0 %)
  - Antaa selkeän kuvan oman kunnan nykytilasta ja tulevasta kehityksestä
  - Sisältää talouden painelaskelman ja käyttötalousanalyysin sekä aineiston esittelyn
- Tuotteet, joissa tarjous räätälöidään tarpeen mukaan, esimerkiksi:
  - Talouden sopeuttamistyön tuki
  - Talousarviovalmistelun tuki, esim. tilapäisen resurssipulan tilanteissa
  - Taloussuunnitteluprosessin kehittäminen
  - Erilaiset asiantuntijaluennot
  - Valtionosuusuudistuksen tai muiden lakimuutosten kuntakohtaiset vaikutusarviot

<p>Tausta-aineistot</p> <ul style="list-style-type: none"> • Henkilöstö • Väestö • Kiinteistöt • Tulos- ja rahoituslaskelma ja tase • Veroennuste, valtakunnan arviot • Kunnan omat suunnitelmat (TA, suunnitelma, investoinnit) 	Projektinhallinta	<p>Prosessin vaiheet</p>	<p>Tehtävät (prosessiin kuuluvat ja päiviin laskettavat)</p> <p>Nykytila ja analyysi</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tausta-aineiston kokoaminen ja sen työstäminen. Talous- ja toiminta-analyysi. Painelaskenta. <p>I ohjausryhmä</p> <ul style="list-style-type: none"> • Järjestäytyminen; tavoite, prosessi, työmääräarvio ja alustava aikataulu. • Toimittajan valmisteleman tausta-aineiston, analyysin ja painelaskelman läpikäynti. • Tasapainotustavoite ja alustava tasapainotusaikataulu. <p>Kokouksen jälkeen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tiedottaminen; muutosneuvottelut, työntekijät, kuntalaiset. Haastattelut; ohry, jory ja muut nimetyt. <p>II ohjausryhmä</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ohryn tasapainotustyötä rajaavat keinot. • Joryn vastaukset analyysin poikkeamiin. • Joryn aihiot tasapainotustoimiksi; keinot - hankkeet - prosessit <ul style="list-style-type: none"> → Valmistelulupa edelleen. → Khall väliraportti, työn lopullinen rajaaminen, henkilöstön edustajien tiedottaminen, mahdollisten kuulemisten käynnistäminen.
<p>Poliittinen ohjaus</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ohjausryhmä (eri kokoonpanot), kokouksia prosessin mukaan neljä – viisi (4-5) tai • Muu poliittinen ryhmä (ohjaa ja keskustelee, sitouttaa), kokouksia vähemmän kuin ohjausryhmässä, tiiviimpi lähestyminen • Ennen varsinaisen työn alkua ja työn ollessa käynnissä iltakoulutyypiset tilaisuudet (optio). Esittely hallitus ja/tai valtuusto. 		<p>Hankintapäätös</p>	<p>III ja IV ohjausryhmä</p> <ul style="list-style-type: none"> • Valmistellut keinot, lisäselvitykset, mahdollinen EVAaminen, tarvittaessa kunnanvaltuustolle esittely jo työn edetessä.
<p>Työn käynnistäminen</p>		<p>Aineiston valmistelu Talous- ja toiminta-analyysi Haastattelut</p>	<p>Raportin kokoaminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Loppuraportti ja tasapainotuspaketin kokoaminen; PP –muotoinen loppuraportti.
<p>Tasapainotussuunnitelman laatimien - paketin valmistelu kunnan asiantuntijoiden kanssa (jory)</p>		<p>Tiedottaminen työn edetessä.</p>	<p>V ohjausryhmä</p> <ul style="list-style-type: none"> • Paketin hyväksyminen; keinovalikoima ja keinovalikoiman riittävyys toiminnoittain tavoiteltuun tasapainotuksen tasoon nähden. • Henkilöstölle mahdollisuus vaikuttaa sisältöön.
<p>Työn laajuudesta sopiminen (optiot)</p>		<p>Raportointi</p>	<p>Esittely ja tiedottaminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Paketin esittely; khall, kvalt, muutosneuvottelut, työntekijät ja kuntalaiset, tiedotusvälineet. • Kuntalaisten kuulemistilaisuudet – erityisesti koulut eri sopimuksesta
<p>Loppuraportti ja paketin hyväksyminen (ohry).</p>		<p>Esittely, tiedottaminen ja päätöksenteko</p>	<p>Toimeenpanon seuranta (optio)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Prosessiin liitettävä paketin toimeenpanon seuranta toimeenpanoaikana. Toimittaja huolehtii tilaajan kanssa paketin keinojen toimeenpanosta ja uudelleenarvioinnista.
<p>Toimeenpano ja seuranta</p>			

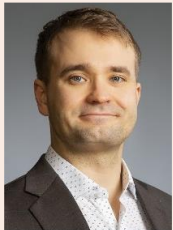
Lisätietoa

Heli Takamäki
Johtava asiantuntija
050 370 1778
heli.takamaki@fcg.fi

Eriikka Saastamoinen
Johtava asiantuntija
040 592 9937
erikka.saastamoinen@fcg.fi

Jussi Sallinen
Johtava konsultti
041 730 8108
jussi.sallinen@fcg.fi

Tomi Pihlajamäki
Asiantuntija
050 918 2394
tomi.pihlajamäki@fcg.fi

FCG.

Kiitos!

www.fcg.fi